

بررسی میزان استفاده از آرشیو دیجیتال صدای جمهوری اسلامی ایران توسط برنامه سازان رادیو

امیررضا اصنافی^{۱*}، سعید غفاری^۲، الهه آزادگانی^۳

۱. استادیار، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، ایران.

۲. استادیار، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد، واحد تهران شمال.

پذیرش: (۱۳۹۵/۰۳/۳۱)

دریافت: (۱۳۹۴/۱۰/۰۹)

Evaluation of the Use Rate of Digital Audio Archive of the Broadcasting of I.R. of Iran

Amir Reza Asnafi^{1*}, Saeed Ghaffari², Elaheh Azadegani

1. Assistant Professor, Knowledge and Information Science, Shahid Beheshti University, Iran.

2. Assistant Professor, Knowledge and Information Science, Payam Noor University, Iran.

3. MA Student of Knowledge and Information Science, Azad University (Tehran Shomal Unit).

Received: (2015/12/30)

Accepted: (2016/06/20)

Abstract

Purpose: aim of paper is determine the use rates of digital audio archive of the broadcasting of Islamic republic of Iran by radio broadcasters and evaluation of users community of audio archive software in order to determine the use of digital archives by different users (such as producers, editors and other agents of the programs) in producing and broadcasting programs and their validity.

Methodology: the present research prepared based on applied methodology and analytical research method. The data was gathered through questionnaire. T-test and Friedman tests, Pearson Correlation Coefficient were used for analysis of the information.

Findings: The results of the research indicate that there is a meaningful relation in the needs of digital archive users. The most of broadcasters in radio channels prefer to use music archives. Therefore we can conclude that the broadcasters prefer to use less archive resources due to the less application of those resources. The resources such as songs, speeches and Quran have fewer applications and are mostly used in ceremonies and special occasions. Radio programs are used less than other programs due to special limitations.

Conclusion: considering that the objective of preparing and providing the information was enhancing the information needs of the users and offering services to the broadcasters, so providing better information is depended on recognition of information needs of the users. The suitable recognition of digital archive and the existed resources by broadcasters will result in more application of existed resources in the archive as well as their better application.

Keywords

Audio Archive, Digital Archive, Radio Broadcasters, Radio Channels

چکیده

هدف: هدف از انجام پژوهش، تعیین میزان استفاده‌ی برنامه‌سازان رادیو از منابع موجود آرشیو شنیداری دیجیتال صدای جمهوری اسلامی ایران است. روش‌شناسی: پژوهش حاضر، کاربردی و نوع روش پیمایشی-تحلیلی بوده است، و برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شده است. در بخش توصیفی از آمارهای توزیع فراوانی میانگین انحراف معیار و در بخش تحلیل داده‌ها از آزمون تی تک متغیره، آزمون فریدمن، ضرایب همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها: پژوهش حاضر نشان می‌دهد بین میزان نیاز میزان توجه آرشیو شنیداری دیجیتال به نیاز کاربران و استفاده آنان از این آرشیو، رابطه معناداری وجود دارد. برنامه‌سازان از منابع آرشیو دیجیتال در برنامه‌سازی استفاده می‌کنند، ولی میزان استفاده‌ی برنامه‌سازان رادیو از منابع آرشیو دیجیتال متفاوت است، که بیشتر برنامه‌سازان در شبکه‌های رادیویی از منابع موسیقی بیشتر استفاده می‌کنند. برای این که کاربران در خصوص برنامه‌های رادیویی خاص باید در استفاده از آن منبع محدودیتی داشته باشند، هر برنامه‌ساز می‌تواند طبق تأیید مدیر شبکه، فقط به برنامه‌های خود همان شبکه که برنامه‌سازی می‌کند، دسترسی داشته باشد و نمی‌تواند از برنامه‌های شبکه‌های دیگر استفاده کند.

نتیجه‌گیری: از آنجا که هدف از تهیه و تولید اطلاعات، برطرف کردن نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان و ارائه دادن خدمات و سرویس به برنامه‌سازان است، بنابراین با شناخت نیازهای اطلاعاتی کاربران می‌توان اطلاعات بهتری را به آنان عرضه کرد. اگر شناخت برنامه‌سازان از آرشیو دیجیتال و انواع منابع موجود به اندازه کافی باشد، استفاده‌ی برنامه‌سازان از منابع موجود در آرشیو دیجیتال بیشتر می‌شود و روش استفاده‌ی بهینه از آنها و همچنین شناسایی نیازها و اهداف و انواع منابع اطلاعاتی مورد نیاز ضرورت دارد.

واژه‌های کلیدی

آرشیو شنیداری، آرشیو دیجیتال، برنامه‌سازان رادیویی، رادیو، شبکه-های رادیویی

* نویسنده مسئول: امیررضا اصنافی

*Corresponding Author: Amir Reza Asnafi

Email: aasnafi@gmail.com

مقدمه

میراث دیداری و شنیداری، سرمایه‌های فکری و فرهنگی بشر هستند که همچون میراثی گرانبها از پیشینیان برای نسل امروز به جای ماندند و انسان‌های امروز مسئول انتقال این سرمایه به آیندگان هستند. آرشیو شنیداری دیجیتال صدای جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان تنها آرشیو شنیداری در مقیاس عظیم و به‌صورت پویا در کشور فعالیت می‌کند و حافظه‌ی ملت ایران و گنجینه‌ای از سرمایه‌های مادی و معنوی کشور به شمار می‌رود. این آرشیوها شامل منابعی بی‌نظیر، آثاری فاخر، کمیاب و گاهی تکرار نشدنی هستند (کاوه، ۱۳۷۹: ۷۵). آرشیوها از قفسه‌های پر از نوار به سمت دنیای جدیدی می‌روند که شامل پایگاه‌های فناوری اطلاعات است. صدهای ذخیره‌شده تاریخی و متنوع در تمامی زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و مذهبی، منابع ارزشمندی هستند که تکرارنشده‌ی بوده و کاربرد فراوانی در تولید برنامه‌های صدا و سیما دارند. این که آرشیو این سازمان می‌تواند پشتوانه و تکیه‌گاه برنامه‌سازان و یکی از مهم‌ترین بخش‌های حفظ محتوا و پیام در این رسانه‌ی فراگیر به شمار آیند، از آنجا که هدف ارائه دادن خدمات و سرویس به برنامه‌سازان است. به منظور دستیابی هر چه سریع‌تر به منابع آرشیوها فهرست‌نویسی و رده‌بندی و نمایه‌سازی آن‌ها از اهمیت خاصی برخوردار است. مهارت مورد نیاز برای استفاده از نرم‌افزار آرشیو برای برنامه‌سازان کاربرد دارد. از مجموع بررسی‌ها چنین برمی‌آید که مراجعین آشنا به روش استفاده از مواد، نسبت به دیگر مراجعین به اطلاعات مورد نیاز دسترسی آسان‌تر دارند و کتابخانه‌هایی که به آموزش جامعه استفاده‌کننده توجه داشته‌اند و در صد ایجاد رضایت آن‌ها و سودمندی منابع خود برآمده‌اند، با مراجعین راحت‌تر ارتباط برقرار کرده‌اند. (بیرانوند، ۱۳۸۴: ۱۴) در این میان، به نظر می‌رسد نقش اصلی آرشیو به‌عنوان یک پایگاه اطلاعاتی برای برنامه‌سازان و یکی از عوامل اصلی در فرایند تولید برنامه‌های رادیویی کمتر مورد توجه واقع شده است. پژوهش حاضر بر آن است بررسی میزان استفاده از آرشیو شنیداری دیجیتال صدا را در ارتقای کمی و کیفی، پشتیبانی و سرعت بخشیدن به تولید برنامه‌های رادیویی این مرکز بررسی کند. همچنین بر آن است تا میزان مفید بودن، میزان استفاده آرشیو شنیداری دیجیتال چقدر است.

هدف تحقیق حاضر تعیین میزان استفاده انجام پژوهش تعیین میزان استفاده برنامه‌سازان رادیو اعم از تهیه‌کنندگان، سردبیران، و نظایر آنها، از منابع موجود

آرشیو دیجیتال صدای جمهوری اسلامی ایران است تا مشخص شود این افراد تا چه حد از منابع در کارهای تولیدی و پخش از این منابع استفاده می‌کنند. با توجه به هدف پژوهش، پرسش‌های اساسی زیر مطرح شده است.

۱. جامعه کاربران آرشیو شنیداری دیجیتال شامل چه افرادی است؟
۲. میزان استفاده از آرشیو شنیداری دیجیتال در رادیو چقدر است؟
۳. آرشیو شنیداری دیجیتال تا چه میزان پاسخگوی نیازهای کاربران است؟

فرضیه‌های این تحقیق عبارتند از:

۱. بین میزان شناخت کاربران از منابع آرشیو شنیداری دیجیتال و استفاده آن رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
۲. بین میزان توجه آرشیو شنیداری دیجیتال به نیاز کاربران و استفاده آنان از آرشیو دیجیتال رابطه معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

در این تحقیق، از روش پیمایشی از نوع توصیفی استفاده شده است. جامعه‌ی آماری در این تحقیق شامل گروه‌های مختلف افراد در ۲۵ شبکه عمده رادیویی زیر نظر معاونت صدا در شهر تهران است. این شبکه‌ها عبارت بودند از: ایران، فرهنگ، جوان، ورزش، صبا (لیخند)، شبکه قرآن، رادیو آوا، نوا، فصلی، ایران صدا، صدای آشنا، سلامت، گفتگو، دانش، کتاب، خانواده، نمایش، کودک، اقتصاد، تهران و پیام. پژوهشگر با حضور در استودیوها و گروه‌های برنامه‌ساز، نظرات و دیدگاه‌های در مورد «بررسی میزان استفاده آرشیو شنیداری دیجیتال صدا را جمع‌آوری و بررسی می‌شود. جامعه آماری در این تحقیق عبارت بود از ۴۲۰ نفر از برنامه‌سازان که شامل تهیه‌کنندگان، سردبیران، سردبیر تهیه‌کنندگان و سایر عوامل برنامه‌سازی بودند. برای نمونه‌گیری از جدول مورگان استفاده و نمونه ۲۱۰ نفری انتخاب شد. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید که روایی صوری-محتوایی آن توسط جمعی از متخصصان تأیید شد و پایایی آن نیز بر اساس ضریب آلفای کرونباخ، ۷۵٪ به دست آمد. برای توزیع پرسشنامه از روش تصادفی به‌صورت طبقه‌بندی متناسب با حجم استفاده گردید. پرسشنامه دارای ۱۸ سؤال بسته بر اساس مقیاس لیکرت یک سؤال باز بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمارهای توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون و نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شد.

پیشینه تحقیق

ایزدی (۱۳۸۳) در پژوهش خود با عنوان «بررسی قابلیت‌های نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای فارسی در ذخیره و بازیابی اطلاعات مواد دیداری و شنیداری» با هدف بررسی قابلیت‌های نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای فارسی در ذخیره و بازیابی اطلاعات مواد دیداری و شنیداری و همچنین بررسی نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای موجود پرداخته و امکان استفاده آنها را در آرشیوهای سازمان انجام داده است. روش این تحقیق به صورت میدانی و با استفاده سیاهه واری بر روی نرم‌افزارها انجام شده است. در این پژوهش با استفاده از سیاهه واری شامل ۱۸۱ معیار ارزیابی که بر اساس قواعد فهرست‌نویسی انگلو-امریکن و پاره‌ای از تجربه‌های عملی تهیه شده، نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای فارسی (گنجینه، پارس آدرخش و سیمرغ یا نوسا) را از نظر قابلیت ذخیره و بازیابی اطلاعات مواد دیداری و شنیداری با یکدیگر مقایسه نموده است.

اباذری و سروی قمصری (۱۳۸۸) در پژوهش خود به بررسی میزان استفاده خبرنگاران مؤسسه مطبوعاتی کیهان از آرشیو تحریریه پرداختند. یافته‌ها نشان داد که بیشترین استفاده از بخش پرونده‌های موضوعی خبر، به صورت جستجوی رایانه‌ای با ۱۳/۲ درصد بیشتر از بخش‌های پرونده‌های موضوعی خبر به صورت بریده جراید و با ۲/۶ درصد مراجعه است. همچنین، بیشترین استفاده از بخش عکس با ۱۷/۱ درصد از آن خبرنگاران است. بیشترین مراجعه به آرشیو برای استفاده از دوره‌های روزنامه‌های مختلف و نیز استفاده از فضای فیزیکی آرشیو با ۱۷/۱ درصد برای هر یک از دو متغیر است. ۶۴/۵ درصد خبرنگاران نیز، معتقدند که کارکنان آرشیو، در ارائه خدمات مسلط هستند. نتایج نشان می‌دهد که میزان تحصیلات و سابقه فعالیت خبرنگاران در استفاده آنان از آرشیو تأثیر دارد، اما جنسیت خبرنگاران در استفاده، بیش‌تر از آرشیو تأثیر محسوسی ندارد. فرضیه تحقیق، مبنی بر اینکه بین میزان استفاده‌ی خبرنگاران از آرشیو تحریریه با میزان تسلط آرشیوکاران در ارائه دادن خدمات، رابطه‌ی معناداری وجود دارد، تأیید می‌شود. کریمی (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان «آرشیوهای چندرسانه‌ای دیجیتال؛ پویایی و همگامی با پیشرفت‌های جهانی برودکست» که با هدف بررسی آرشیوهای چندرسانه‌ای دیجیتال؛ پویایی و همگامی با پیشرفت‌های جهانی برودکست انجام داده است و روش پژوهش به صورت

کتابخانه‌ای است. نتیجه‌ی آن معرفی سیستم‌های اتوماسیون تولید و پخش صدا و برودکست‌های موجود در سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران است.

حسن‌پور و نوروزی چاکلی (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان عوامل مؤثر بر پذیرش نظام آرشیو دیجیتالی صدا توسط برنامه‌سازان صدای جمهوری اسلامی ایران در منطقه‌ی شمال غرب کشور، بر اساس مدل پذیرش فناوری دیویس نشان دادند که عوامل سازنده‌ی مدل پذیرش فناوری دیویس شامل برداشت ذهنی از مفید بودن، برداشت ذهنی از سهولت استفاده، نگرش نسبت به استفاده و تصمیم به استفاده از فناوری اطلاعات در این پژوهش نیز در چارچوب مدل به صورت عوامل تأثیرگذار بر پذیرش نظام آرشیو دیجیتالی صدا توسط برنامه سازان شناسایی شدند. نتایج پژوهش راستگو (۱۳۹۱) با عنوان «ارائه الگوی بومی - سازی فراداده برای سازماندهی آرشیو جمهوری اسلامی ایران» نشان می‌دهد که ترکیبی از استانداردهای آرشیوی برای سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مناسب است. از فراداده پی بی کور^۱ می‌توان برای توصیف منابع، از استاندارد مودس^۲ برای سازماندهی اشیاء دیجیتالی و از استاندارد تی. وی انی تایم^۳ برای تبادلات داده‌ای استفاده کرد. همچنین از استانداردهای مدس برای استانداردسازی متادیتاها، از استاندارد میکس برای سازماندهی منابع تصویری ثابت، از استاندارد پرمیس برای حفاظت از متادیتا و محتوا و از استانداردهای ام. پیگ. ۷ و ام. پیگ. ۲۱ برای رعایت قوانین کپی‌رایت می‌توان به صورت مکمل برای کامل‌تر شدن طرح متادیتای سازمان صدا و سیما استفاده کرد و هیچ کدام از استانداردها و طرح‌های فراداده‌ای به تنهایی نیاز سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران را برآورده نمی‌کند. احمدی زاویه، رضایی شریف آبادی و زارعی (۱۳۹۲) در پژوهش خود با عنوان «بررسی میزان کارایی قالب‌های فراداده‌ای مورد استفاده در آرشیو صدای جمهوری اسلامی ایران» به این نتیجه رسیدند که میزان کارایی فیلدهای موضوع، کلمات کلیدی و جستجوی تک-کلمه‌ای و چندکلمه‌ای سامانه‌ی اتوماسیون تولید و پخش صدای مراکز شمال غرب کشور از دیدگاه کاربران سامانه‌ی اتوماسیون تولید و پخش صدا در اندازه متوسط است.

۱. PB Core

۲. MODS

۳. TV Anytime

نشان می‌دهد که این پژوهش‌ها در قلمرو کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه انجام شده و کشورهای که در زمینه‌ی علوم آرشویی در سیستم‌های سنتی و جدید اقداماتی را انجام داده‌اند، درباره‌ی این موضوع اطلاعاتی دارند. در ویرایش‌های جدید قواعد فهرست‌نویسی انگلو-امریکن اشاره شده است که از انجمن کتابداران بریتانیا، کانادا، آمریکا و آموزش و پرورش آمریکا (اریک) در نوشتن قواعد فهرست‌نویسی مواد دیداری و شنیداری الهام و کمک گرفته شده است و (اریک) مبدع این قواعد است. پژوهش‌ها و تحقیقاتی که بعدها در این موضوع نوشته شده است، بیشتر بر روی منابع اطلاعاتی مراکز یادشده است. پژوهش‌های جدید در این موضوع بیشتر بر محور فراداده‌ها و قالب‌های آن‌ها در آرشیوها و سیستم‌های سازماندهی آرشیوها در حوزه دیجیتال است.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تفکیک شبکه‌های رادیویی

شماره پرسشنامه	شبکه رادیویی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
۱	خانواده	۱۲	۵/۷	۵/۷
۲	رادیو فصلی	۱۰	۴/۸	۱۰/۵
۳	صدای آشنا	۱۲	۵/۷	۱۶/۲
۴	شبکه ایران	۱۹	۹	۲۵/۲
۵	شبکه فرهنگ	۸	۳/۸	۲۹
۶	شبکه سلامت	۱۰	۴/۸	۳۳/۸
۷	شبکه ایران صدا	۱۱	۵/۲	۳۹
۸	شبکه قرآن	۱۲	۵/۷	۴۴/۸
۹	شبکه پیام	۹	۴/۳	۴۹
۱۰	رادیو آوا	۱۱	۵/۲	۵۴/۳
۱۱	شبکه گفتگو	۱۰	۴/۸	۵۹
۱۲	شبکه جوان	۱۳	۶/۲	۶۵/۲
۱۳	شبکه ورزش	۶	۲/۹	۶۸/۱
۱۴	رادیو نوا	۹	۴/۳	۷۲/۴
۱۵	شبکه تهران	۱۱	۵/۲	۷۷/۶
۱۶	شبکه اقتصاد	۶	۲/۹	۸۰/۵
۱۷	شبکه نمایش	۶	۲/۹	۸۳/۳
۱۸	رادیو کتاب	۸	۳/۸	۸۷/۱
۱۹	رادیو دانش	۹	۴/۳	۹۱/۴
۲۰	رادیو صبا	۱۱	۵/۲	۹۶/۷
۲۱	شبکه کودک	۷	۳/۳	۱۰۰
	کل	۲۱۰	۱۰۰	

جدول شماره‌ی یک نشان می‌دهد که ۵/۷ درصد برای شبکه‌ی خانواده، ۰/۸ درصد برای رادیویی فصلی،

دانشمندان و آرشیویست‌های صدا، نقاط مشترک فراوانی در علاقه‌مندی به ضبط، کپی، تجزیه و تحلیل و تکثیر صدا دارند. رایت^۱ (۲۰۰۴) در پژوهش خود با عنوان «حفاظت دیجیتالی از منابع صوتی، ویدئوها و فیلم‌ها» به این نتیجه رسید که حدود ۷۵٪ منابع دیداری شنیداری در خطر غیرقابل دسترس بودن قرار دارند و رشد حجم مجموعه‌های یادشده، بیش از چهار برابر رشد فنون و ابزار حفاظت دیجیتالی است. پترلی^۲ و آلد^۳ (۲۰۰۸) در پژوهش خود با عنوان ارزیابی فناوری بازبازی خودکار فایل‌های ویدئویی برای دسترسی به محتوای آرشیوهای تاریخی ویدئویی به این نتیجه رسیدند که قبل از به‌کارگیری نهایی این فناوری برای نمایه‌سازی فایل‌های صوتی و تصویری، راهبردهای مناسب این روند تدوین شود. پس از پیاده‌سازی این سامانه، کاربران بهره‌گیری از قابلیت‌های جستجو را در مقایسه با تورق ترجیح می‌دادند. کاربران، تورق را تنها برای دسترسی طبقه‌بندی شده به منابع به کار می‌بردند. هیورنیک^۴ و دیگران (۲۰۱۰) نیز با روش تحلیل لاگ فایلها به بررسی رفتار جستجو در آرشیوهای دیداری-شنیداری پرداختند. گریفندر^۵ و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش خود، به ارزیابی این مسأله می‌پردازد که چه طرح‌های فراداده‌ای برای مواد رادیویی با استفاده از نمونه پروژه لاما مورد نیاز است. بر اساس مطالعات انجام شده بر روی چندین کاربر در سال ۲۰۱۱ یک طرح فراداده‌ای اجرا شده است که سه لایه را در بر می‌گیرد: فراداده آرشویی، فراداده لارم و فراداده اختصاصی پروژه. اواخر سال ۲۰۱۳، به منظور بررسی سازگاری طرح‌های فراداده‌ای و درک کاربر از فلسفه اساسی آن، مصاحبه‌های آنلاینی پیگیری و ارزیابی شد. این مصاحبه‌ها دو نکته را نمایان ساخت: اول اینکه، علی‌رغم درگیر بودن در ساختن طرح‌ها، مشارکت‌کنندگان طرح‌های فراداده‌ای فعلی را بر اساس آزمون و خطا به کار بردند و به ندرت فلسفه اساسی آن را درک می‌کردند. ثانیاً مشارکت‌کنندگان در هنگام کار با فراداده به گونه‌ای شگفت‌آور، مسئولیت‌پذیری بالایی را نشان دادند، به این معنا که فراهم‌کنندگان آرشیو باید کمتر نگران سوء استفاده از فراداده‌ها باشند و در عوض، از مشارکت کاربران استقبال کنند.

۱. Wright
۲. Petrelli
۳. Auld
۴. Huurnink
۵. Greifeneder

برای شبکه‌ی تهران، ۲/۹ درصد برای شبکه‌ی اقتصاد (تجارت)، ۲/۹ درصد برای شبکه‌ی نمایش، ۳/۸ درصد برای رادیو کتاب، ۴/۳ درصد برای رادیو دانش، ۵/۲ درصد برای رادیو صبا (خنده)، ۳/۳ درصد برای شبکه‌ی کودک. بیشترین پاسخگویان شبکه‌ی ایران و کمترین متعلق به شبکه نمایش، شبکه‌های جوان، شبکه‌ی ورزش، شبکه تجارت (اقتصاد) ۲/۹ درصد متعلق به این شبکه‌هاست.

۵/۷ درصد برای شبکه‌ی صدای آشنا، ۹ درصد برای شبکه‌ی ایران، ۳/۸ درصد برای شبکه‌ی فرهنگ، ۴/۸ درصد برای شبکه سلامت، ۵/۲ درصد برای شبکه‌ی ایران صدا، ۵/۷ درصد برای شبکه‌ی قرآن، ۴/۳ درصد برای شبکه‌ی پیام، ۵/۲ درصد برای رادیو آوا، ۴/۸ درصد برای شبکه گفتگو، ۶/۲ درصد برای شبکه جوان، ۲/۹ درصد برای شبکه ورزش، ۴/۳ درصد برای رادیو نوا، ۵/۲ درصد

جدول ۲. توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک عنوان شغلی

عناوین شغلی	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
تهیه کننده	۹۲	۴۳/۸	۴۳/۸
سردبیر	۱۳	۶/۲	۵۰
سردبیر تهیه	۹۸	۴۶/۷	۹۶/۷
کارمند هماهنگی	۷	۳/۳	۱۰۰
کل	۲۱۰	۱۰۰	

دوم قرار دارند. ۶/۲ درصد افراد سمت سردبیر در درجه‌ی سوم قرار دارند. ۳/۳ درصد افراد سمت کارمند هماهنگی در درجه‌ی چهارم قرار دارند.

همان گونه که جدول شماره‌ی دو مشاهده می‌شود سمت برنامه‌سازان در برنامه‌سازی بررسی شده است که ۴۶/۷ درصد افراد سمت سردبیر تهیه کننده در درجه‌ی اول قرار دارند. ۴۳/۸ درصد افراد سمت تهیه کننده در درجه‌ی

جدول ۳. میزان شناخت استفاده کنندگان از آرشیو دیجیتال

میزان شناخت برنامه سازان	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
کم	۲	۱	۱
متوسط	۵۲	۲۴/۸	۲۵/۷
زیاد	۸۰	۳۸/۱	۶۳/۸
بسیار زیاد	۷۶	۳۶/۲	۱۰۰
کل	۲۱۰	۱۰۰	

آشنایی زیادی دارند و کسانی که با آرشیو دیجیتال آشنایی کمی دارند، حدود ۱ درصد هستند.

همان طور که در جدول شماره‌ی سه مشاهده می‌شود شود بیشتر پاسخگویان بیان کردند با آرشیو دیجیتال

جدول ۴. مکان‌هایی که برنامه‌سازان منابع مورد نیاز خود را در برنامه‌سازی را از آنجا تهیه می‌کنند

محل استفاده از نرم‌افزار دیجیتال	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
محل کار	۴۵	۲۱/۴	۲۱/۴
استودیو	۹۴	۴۴/۸	۶۶/۲
آرشیو	۷۱	۳۳/۸	۱۰۰

آرشیو دیجیتال استفاده می‌کردند، بیشترین استفاده‌ی برنامه‌سازان در استودیوها ۴۴/۸ درصد، کمترین

همان گونه که جدول شماره چهار نشان می‌دهد اولویت نخست، انتخاب محل‌هایی از نرم‌افزار

استفاده‌ی برنامه‌سازان در محل کار ۲۱/۴ درصد است.

جدول ۵. توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک رتبه‌بندی میزان آشنایی از آرشو دیجیتال

آموزش نرم‌افزار	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
خیر	۱۵۸	۷۵/۲	۷۵/۲
بلی	۵۲	۲۴/۸	۱۰۰
کل	۲۱۰	۱۰۰	

همان‌طور که در جدول شماره پنج مشاهده می‌شود حدود ۷۵/۲ درصد از پاسخگویان اظهار می‌کنند که برای استفاده از آرشو دیجیتال آموزش ندیده‌اند، حدود

جدول ۶. توزیع فراوانی نحوه آموزش برنامه‌سازان از نرم‌افزار آرشو دیجیتال

فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	
۲۰/۲	۲۰/۲	۳۵	همکاران
۸۲/۱	۶۱/۸	۱۰۷	کارشناسان آرشو
۹۷/۱	۱۵	۲۶	کارگاه
۱۰۰	۲/۹	۵	راهنمای نرم‌افزار
	۱۰۰	۱۷۳	خودآموزی
		۳۷	بی‌پاسخ
		۲۱۰	کل

که از این طریق آموزش دیده‌اند. این جدول نشان می‌دهد که بیشتر برنامه‌سازان میزان استفاده از منابع موسیقی ایرانی ۴۴/۳ درصد بسیار زیاد، ۱ درصد میزان استفاده از منابع موسیقی ایرانی را کم در برنامه‌سازی استفاده کرده‌اند.

از جدول شماره شش چنین برمی‌آید که بیشتر برنامه‌سازان از این طریق خودآموزی ۸۲/۴ درصد، ۵۱ درصد از طریق کارشناسان آرشو، کارگاه آموزشی ۱۲/۴ درصد، همکاران ۱۶/۷ درصد، ۴/۱۲ درصد از طریق کارگاه‌های آموزشی، طریق راهنمای نرم‌افزار ۲/۴ درصد

جدول ۷. توزیع فراوانی میزان رضایت پاسخگویان از رابط کاربری (صفحه جستجو) نرم‌افزار آرشو دیجیتال

میزان رضایت از صفحه جستجو	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
بسیار کم	۶	۲/۹	۲/۹
کم	۱۷	۸/۱	۱۱
متوسط	۷۹	۳۷/۶	۴۸/۶
زیاد	۶۴	۳۰/۵	۷۹
بسیار زیاد	۴۴	۲۱	۱۰۰
کل	۲۱۰	۱۰۰	

۲/۹ درصد بسیار کم رضایت دارند و ۳۷/۶ درصد به طور متوسط صفحه رابط جستجو رضایت دارند.

همان‌طور که در جدول شماره‌ی هفت نشان می‌دهد میزان رضایت برنامه‌سازان نرم‌افزار صفحه جستجو

جدول ۸. توزیع فراوانی میزان رضایت پاسخگویان رضایت از سرعت جستجو و دستیابی به منابع دیجیتال نرم‌افزار آرشیو دیجیتال

میزان رضایت از سرعت جستجو و دستیابی (دانلود)	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
بسیار کم	۸	۳/۸	۳/۸
کم	۲۵	۱۱/۹	۱۵/۷
متوسط	۷۸	۳۷/۱	۵۲/۹
زیاد	۹۵	۴۵/۲	۹۸/۱
بسیار زیاد	۴	۱/۹	۱۰۰
کل	۲۱۰	۱۰۰	

دستیابی به منابع رضایت دارند، پایین‌ترین میانگین ۱/۹ درصد بسیار زیاد از سرعت جستجو و دستیابی به منابع رضایت دارند.

همان‌طور که در جدول شماره هشت مشخص است، نتایج به دست آمده از این جدول نشان می‌دهد که بالاترین میانگین ۴۵/۲ درصد زیاد از سرعت جستجو و

جدول ۹. استفاده از منابع آرشیو دیجیتال توسط برنامه‌سازان (ارزش=۳)

ارزش = ۳

سطح خطای ۹۵ درصد		آماره آزمون منابع آرشیو دیجیتال				
حد پایین	حد بالا	اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	۲/۲۶۰	موسیقی ایرانی
۰/۲۶۲	۳۸۳۴/	۲۰۴۷۶/	۰/۲۵	۲۰۹	۶۳۷-/	موسیقی بین‌المللی
۱۹۵۱-/	۰/۹۹۸	۰/۴۷۶۲	۵۲۵/	۲۰۹	۲/۱۱۲	افکت
۱/۰۱۴۶	۴۲۳۵/	۰/۲۱۹۰۵	۰/۰۳۶	۲۰۹	۱۱/۳۸۵	نغمات
۰/۴۴۷/۱-	۰/۷۳۶۳-	-/۱۸۹۰۴	۰/۰۰۰	۲۰۹	۱۷۸/۱۰-	سخنرانی‌ها
۱۵۹۶/۱-	۷۸۳۳-/	۹۷۱۴۳-/	۰/۰۰۰	۲۰۹	۳۴۳/۳-	قرآن
۵۷۵۳-/	۱۴۸۵-/	۳۶۱۹۰-/	۰/۰۰۱	۲۰۹	۶۹۱/۶	برنامه‌های رادیویی
۳۵۹۴/	۰/۶۵۹۶	۰/۵۰۹۵۲	۰/۰۰۰	۲۰۹		

رادیویی نسبت به گروه پیش فرض دارای بیشترین استفاده و افکت، نغمات، سخنرانی‌ها و قرآن نسبت به گروه پیش-فرض دارای استفاده کمتری است. میزان استفاده از موسیقی بین‌المللی در گروه پیش فرض و نمونه با هم تفاوت معناداری نداشتند.

همان‌طور که در جدول شماره ۹ مشاهده می‌شود میزان استفاده گروه نمونه از آرشیو دیجیتال در موسیقی ایرانی، افکت، نغمات، سخنرانی‌ها، قرآن و برنامه‌های رادیویی در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ با میانگین پیش-فرض تفاوت معناداری دارند. موسیقی ایرانی و برنامه‌های

جدول ۱۰. ضرایب همبستگی پیرسون بین شناخت کاربران و استفاده از آرشیو دیجیتال

استفاده از آرشیو دیجیتال		متغیرها
سطح معناداری	ضریب همبستگی	شناخت کاربران
۰/۰۱	۰/۳۴	

عبارت بود از: بین، شناخت کاربران و استفاده از آنها از آرشیو دیجیتال به عنوان متغیر مستقل رابطه معنادار ولی مثبت وجود دارد تأیید می‌شود. بین میزان توجه آرشیو شنیداری دیجیتال به نیاز کاربران و استفاده آنان از آرشیو

همان‌طور که نتایج جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد بین میزان شناخت کاربران از منابع آرشیو شنیداری دیجیتال و استفاده آن رابطه همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد ($t=34, p<0/01$). بنابراین، فرضیه اول که

دیجیتال رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۱۱. ضرایب همبستگی پیرسون بین توجه آرشیو شنیداری دیجیتال و استفاده از آن

استفاده از آرشیو دیجیتال		متغیرها
سطح معناداری	ضریب همبستگی	
۰/۰۱	۰/۶۵	توجه آرشیو شنیداری

نمایش اطلاعات بالقوه‌ای که مطلوب اطمینان از این که افراد قادر باشند هر مرحله از فرایند نیازسنجی، جستجو، بازیابی، مکان‌یابی، ارزیابی، سازماندهی و ادغام اطلاعات را با دیدگاهی انتقادی مورد توجه قرار دهند. استفاده-کنندگان به چه نیاز دارند و چه شیوه‌ها و ابزار برای آموزش نیاز دارند. تشخیص نیاز اطلاعاتی یکی از مهم-ترین فعالیت‌های آرشیو‌داران در بیشتر کارکردهای تخصصی، مانند مجموعه‌سازی، سازماندهی، ارائه دادن خدمات و اشاعه‌ی اطلاعات است. کارشناسان آرشیو تلاش می‌کنند تا نیازهای مراجعان را برآورده کنند. آنها اساس کار خود قرار دهند. نحوه اطلاع‌رسانی از طریق پست الکترونیکی ارسال شود و اطلاعات منابع تازه‌های آرشیو به برنامه‌سازان اطلاع دهند و در جریان این امور قرار و ارائه مناسب برای بازیابی این خدمات ترویج و شناساندن نرم‌افزار آرشیو و نحوه استفاده از آن به کاربران از طریق راهنماهای چاپی (بروشورها) و راهنمایی الکترونیکی که مرحله به مرحله اشکالات فنی کاربران هنگام استفاده از نرم‌افزار آرشیو را رفع کند. میزان استفاده برنامه‌سازان رادیو از منابع آرشیو دیجیتال متفاوت است. بنا به نوع نیاز برنامه‌سازان متفاوت است، همچنین مشخص شد که آرشیو شنیداری دیجیتال چقدر و تا چه میزان پاسخگوی نیازهای کاربران است و با هر یک از پارامترهای مورد مطالعه در این پژوهش پارامترهای مطرح شده میزان استفاده از آرشیو دیجیتال در موسیقی ایرانی، افکت، نغمات، سخنرانی‌ها، قرآن و برنامه‌های رادیویی در سطح خطای کمتر از ۰/۵ با میانگین پیشفرض تفاوت معناداری دارند. موسیقی ایرانی و برنامه‌های رادیویی نسبت به گروه پیش‌فرض دارای بیشترین استفاده و افکت، نغمات، سخنرانی‌ها و قرآن نسبت به گروه پیش‌فرض دارای استفاده کمتری است. میزان استفاده از موسیقی بین الملل در گروه پیش‌فرض و نمونه با هم تفاوت معناداری نداشتند. میزان استفاده از آرشیو دیجیتال ۳/۲۰۴۸ درصد موسیقی ایرانی، ۲/۹۵۲۴ درصد موسیقی بین‌الملل، ۲/۲۱۹۰ درصد افکت، ۲/۱۰۹۵ درصد نغمات، ۲/۰۲۸۶

همان‌طور که در جدول ۱۱ مشهود است بین توجه آرشیو شنیداری از منابع آرشیو شنیداری دیجیتال و استفاده آن رابطه همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد ($p < 0/01$; $r = 65$).

بحث و نتیجه‌گیری

بیشتر برنامه‌سازان از آرشیو دیجیتال ۳۶/۶ درصد آشنایی زیادی دارند و کسانی که با آرشیو دیجیتال آشنایی کمی دارند ۱ درصد هستند. مراجعان آشنا به روش استفاده از منابع، نسبت به دیگر مراجعان به اطلاعات مورد نیاز دسترسی آسان‌تر دارند و راحت‌تر می‌توانند از منابع آرشیو دیجیتال استفاده کنند و برنامه‌سازان بیشتر به صورت هفتگی و برحسب نیاز استفاده می‌کنند، آموزش مراجعه-کنندگان به آرشیو دیجیتال، توسط کارشناسان آرشیو خدمتی جامع و فرآیندی است که باعث می‌شود که استفاده‌کنندگان در حداقل زمان ممکن به اطلاعات مورد نیاز خود دست یابند. براین اساس، کارشناسان آرشیو نقش مؤثری در ایجاد جامعه باسواد اطلاعاتی دارند و برحسب وظیفه‌ای که در تکمیل زنجیره‌ی سواد اطلاعاتی دارند باید همزمان و هماهنگ با پیشرفت جامعه، نحوه‌ی ارائه دادن خدمات خود را تغییر دهند. در جامعه اطلاعاتی و عصر اطلاعات، سواد اطلاعاتی به‌عنوان عنصر کلیدی برای توسعه توانمندی‌های عمومی برنامه‌سازان است؛ بنابراین، دستیابی و نیل به سواد اطلاعاتی امری ضروری و حیاتی است و باید آموزش لازم به برنامه‌سازان داده شود تا نیاز آنها در دستیابی به منابع موثق و معتبر و کارآمد پاسخ داده شود و به یادگیرندگان مستقل تبدیل گردند. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش می‌توان گفت مشکل جستجو و بازیابی اطلاعات: کاربران، معمولاً اطلاعات مورد نیاز خود را از طریق موضوع جستجو رفع نیاز کاربران خدمات خود را در دسترس برنامه‌سازان و دیگر عوامل برنامه که ممکن است آشنایی کمی با آرشیوها و نحوه‌ی استفاده از آنها را فراهم کنند. اطلاعات فرآیندهایی که در ذخیره‌سازی، جستجو‌سازی، یافتن و

فرضیه اثبات می‌شود. عناصر که بیشترین آماره را بخود اختصاص داده‌اند به ترتیب عبارتند از منابع موسیقی ایرانی، که بیشترین را در شبکه‌های رادیویی از منابع موسیقی ایرانی استفاده می‌کنند براین اساس بخشی از فرضیه‌ی به طور کامل قبول است. منابعی تنها می‌توان گفت. نغمات، سخنرانی، قرآن کاربردی کمتری دارند و در مناسبت‌ها بیشتر استفاده می‌شود، برنامه‌های رادیویی بسیار کم مورد استفاده قرار می‌گیرد، برای اینکه هر شبکه فقط می‌تواند از منابع و برنامه‌های همان شبکه استفاده کنند. میزان استفاده از منابع آرشیو دیجیتال، نیازهای برنامه‌سازان را برآورده می‌کنند، شناخت کاربران از آرشیو دیجیتال ۵/۴۲۵۳ درصد، استفاده کاربران از آرشیو دیجیتال ۲۰/۱۸۳۰ درصد، میزان توجه آرشیو دیجیتال ۱۹/۹۲۴۹ درصد نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل و تعیین رابطه میان به‌عنوان شغلی مختلف استفاده کننده از منابع آرشیو دیجیتال با عوامل و پارامترهای موثر بر آن نشان داده که جامعه کاربران آرشیو شنیداری دیجیتال شامل برنامه‌سازان اعم از (تهیه‌کننده، سردبیر، سردبیر تهیه، سایر عوامل برنامه در این پژوهش کارمند هماهنگی می‌باشد). عناوین شغلی مختلف در تعیین میزان استفاده کننده از منابع آرشیو دیجیتال در بخش موسیقی ایرانی ۵/۶۳ درصد، موسیقی بین الملل ۴/۵۹ درصد، افکت ۳/۹۷ درصد، نغمات ۴/۵۹ درصد، سخنرانی ۲/۵۷ درصد، قرآن ۲/۸۷ درصد، برنامه‌های قرآنی ۳/۶۰ درصد. میزان خی دو در سطح خطای کمتر از ۰/۵ معنادار شده است. میزان استفاده برنامه‌سازان رادیو از منابع آرشیو دیجیتال متفاوت است. بنا به نوع نیاز برنامه‌سازان متفاوت است، همچنین مشخص شد که آرشیو شنیداری دیجیتال چقدر و تا چه میزان پاسخگوی نیازهای کاربران است آرشیو دیجیتال در موسیقی ایرانی، افکت، نغمات، سخنرانی‌ها، قرآن و برنامه‌های رادیویی در سطح خطای کمتر از ۰/۵ با میانگین پیشفرض تفاوت معناداری دارند. موسیقی ایرانی و برنامه‌های رادیویی نسبت به گروه پیشفرض دارای بیشترین استفاده و افکت، نغمات، سخنرانی‌ها و قرآن نسبت به گروه پیشفرض دارای استفاده کمتری است. میزان استفاده از موسیقی بین الملل در گروه پیشفرض و نمونه با هم تفاوت معناداری نداشتند. میزان استفاده از آرشیو دیجیتال ۳/۲۰۴۸ درصد موسیقی ایرانی، ۲/۹۵۲۴ درصد موسیقی بین‌الملل، ۲/۲۱۹۰ درصد افکت،

درصد سخنرانی‌ها، ۲/۶۳۸۱ درصد قرآن و ۳/۵۰۹۵ درصد برنامه‌های رادیویی در سطح خطای کمتر از ۰/۵ با میانگین پیشفرض تفاوت معناداری دارند. درصد موسیقی ایرانی و درصد برنامه‌های رادیویی نسبت به گروه پیشفرض دارای بیشترین استفاده و افکت، نغمات، سخنرانی‌ها و قرآن نسبت به گروه پیشفرض دارای استفاده کمتری است. میزان استفاده از موسیقی بین الملل در گروه پیشفرض و نمونه با هم تفاوت معناداری نداشتند. بین میزان شناخت کاربران از منابع آرشیو شنیداری دیجیتال و از منابع آرشیو شنیداری دیجیتال رابطه همبستگی مثبت و معنادار وجود. از این رو اگر شناخت برنامه‌سازان از انواع منابع در آرشیو دیجیتال بیشتر باشد استفاده برنامه‌سازان نیز بیشتر است و اگر شناخت برنامه‌سازان از منابع و آرشیو دیجیتال و انواع آن به اندازه کافی باشد، استفاده برنامه‌سازان از منابع موجود در آرشیو دیجیتال بیشتر می‌شود. نتایج مربوط به ضریب همبستگی پیرسون بین میزان شناخت کاربران از منابع آرشیو شنیداری دیجیتال و استفاده آن است. مشاهده می‌شود بین میزان شناخت کاربران از منابع آرشیو شنیداری دیجیتال و استفاده آن رابطه همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد ($p < 0/01$). باید خاطر نشان کرد: برنامه‌سازان از منابع دیجیتال برای استفاده از برنامه‌سازی استفاده می‌کنند. شناخت مراجعان از منابع آرشیو شنیداری دیجیتال آشنا با نرم‌افزار به راحتی می‌توانند جستجو و بازیابی و بارگذاری کنند. پژوهش حاضر نشان داد که بین میزان توجه آرشیو شنیداری دیجیتال به نیاز کاربران و استفاده آنان از آرشیو دیجیتال رابطه معناداری وجود دارد. ۶۵٪ درصد ضرایب همبستگی پیرسون بین توجه آرشیو شنیداری دیجیتال و استفاده از آن ۱ درصد بین توجه آرشیو شنیداری از منابع آرشیو شنیداری دیجیتال و استفاده آن رابطه همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد ($r = 65$, $p < 0/01$). به عبارتی می‌توان گفت میزان استفاده برنامه‌سازان رادیو از منابع آرشیو دیجیتال متفاوت است. از آزمون فریدمن استفاده شد. میزان خی دو در سطح خطای کمتر از ۰/۵ معنادار شده است. نتایج بدست آمده از آزمون فریدمن: در این پژوهش به منظور بین میزان نیاز کاربران از منابع آرشیو دیجیتال رابطه معناداری وجود دارد. ولی میزان استفاده برنامه‌سازان رادیو از منابع آرشیو دیجیتال متفاوت است. بخشی از فرضیه اثبات و بخشی از آن رد می‌شود، اما

خلاف دیدگاه سنتی به نقش و جایگاه آرشیو و خدمات آرشیویست، باید به این دو با یک دیدگاه تخصصی نگریست. از دیدگاه برنامه‌سازان که تنها استفاده‌کنندگان از این گنجینه ارزشمند هستند، آرشیو می‌تواند به‌عنوان یک پایگاه اطلاعاتی و تکیه‌گاه برنامه‌سازان، نقش بی‌بدیلی در تأمین نیازهای اطلاعاتی آنان داشته باشد. همان‌طور که «سیمور» (۱۹۸۹) در پژوهش خود آرشیوهای صوتی و شنیداری را مرجعی برای دانش صدا می‌داند، از نظر ایشان آرشیوهای ضبط صدا می‌توانند منبعی از اطلاعات را در اختیار دانشمندان و متخصصان علاقه‌مند به تجزیه و تحلیل صدا و همچنین تحولات تاریخی و فرهنگی، در زمینه‌های متنوع صوتی قرار دهند. مجموعه‌های بزرگی از صدا یا تصویر ضبط شده وجود دارد که می‌تواند به‌عنوان یک پایگاه اطلاعاتی برای چنین استنادهایی استفاده شود. زمینه کمیت و کیفیت منابع و نیز کمیت و کیفیت برخی از خدمات ارائه شده توسط آرشیو دیجیتال شنیداری که در این پژوهش مشهود می‌باشد، نحو کاوش جستجو و بازیابی اطلاعات، آموزش و تشخیص نیاز اطلاعاتی افزایش آگاهی برنامه‌سازان نسبت به مفید بودن آرشیو دیجیتال، سرعت بخشیدن به منابع آرشیو آنالوگ به فایل دیجیتال، برنامه‌ریزی مناسب جهت ارتقاء کیفیت برنامه‌های رادیویی تهیه‌کنندگان، سردبیران، سردبیرتهیه، کارمند هماهنگی در رادیو از کلیه منابع و امکانات موجود در آرشیو دیجیتال می‌تواند استفاده کنند بعضی از مراجعان به دلیل نداشتن مهارت و جستجو و بازیابی اطلاعات، موجبات کاهش بهره‌وری آرشیو دیجیتال را فراهم ساخته که امید است با برنامه‌ریزی‌های اصولی از منابع، موجود در آرشیو به بهره‌وری بالاتری دست یافت. البته، باید توجه داشت بخشی از کاستی‌های موجود که موجبات کاهش بهره‌وری در آرشیو دیجیتال مورد مطالعه را فراهم می‌آورد، متوجه کمیت و کیفیت و خدمات ارائه شده در آرشیو دیجیتال است. بخش دیگر به استفاده بهینه مراجعان از منابع موجود مربوط می‌باشد که در مورد آن باید چاره‌اندیشی شود تا هم بهره‌وری سازمانی و رضایت مشتریان در این واحد آرشیو دیجیتال، بیش از پیش ارتقاء یابد. آنچه کارشناسان آرشیو باید به آن توجه داشته باشند آگاهی نداشتن از وجود منابع به وسیله برنامه‌سازان و نیز دشواری در استفاده از این منابع از سوی آنهاست. اینها مشکلاتی است که کارشناسان آرشیو دیجیتال می‌توانند با برنامه‌ریزی صحیح در تبلیغ منابع و خدمات و نیز نصب بروشورهای راهنما و پست الکترونیکی در این بخش بر آن

۲/۱۰۹۵ درصد نغمات، ۲/۰۲۸۶ درصد سخنرانی‌ها، ۲/۶۳۸۱ درصد قرآن و ۳/۵۰۹۵ درصد برنامه‌های رادیویی در سطح خطای کمتر از ۰/۵ با میانگین پیش‌فرض تفاوت معناداری دارند. درصد موسیقی ایرانی و درصد برنامه‌های رادیویی نسبت به گروه پیش‌فرض دارای بیشترین استفاده و افکت، نغمات، سخنرانی‌ها و قرآن نسبت به گروه پیش‌فرض دارای استفاده کمتری است. میزان استفاده از موسیقی بین الملل در گروه پیش‌فرض و نمونه با هم تفاوت معناداری نداشتند. آرشیو دیجیتال سازمان‌هایی خدماتی هستند که پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان را برعهده دارند. نقش آرشیو دیجیتال برای خدمات به گروه‌های برنامه‌ساز از اهمیت خاصی برخوردار است. این نکته نیز قابل تأمل است که از دیدگاه برنامه‌سازان، با بیان انتظارات و مشکلات خود از آرشیو دیجیتال شنیداری این مرکز جهت پویایی و سرعت بخشیدن به تولید برنامه‌سازی و دسترسی آسان به منابع و رفع نیازهای اطلاعاتی خود، آرشیو و آرشیویست می‌تواند به‌عنوان یکی از عوامل اصلی در فرایند یک برنامه تولیدی به شمار آمده و کارایی و اثر بخشی لازم را داشته باشد و مورد توجه بیشتر مسئولان امر قرار گیرد. پژوهش نشان داد نیروی متخصص در آرشیو می‌تواند با کسب مهارت‌های لازم و تخصصی در سازماندهی منابع و با شناخت و تجربه از منابع گردآوری شده در گنجینه خود به‌عنوان یک مشاور و پیشنهاد دهنده، یکی از بازوان پرتوان در فرایند تولید برنامه‌سازی شمرده شود. همان‌طور که «قنبری» (۱۳۸۵) نیز در پژوهش خود در آرشیوهای سیمای داخلی مستقر در تهران به این نتایج دست یافت که ۹۲٪ برنامه‌سازان اعتقاد دارند وجود آرشیویست‌های متخصص تأثیر چشمگیری در تأمین نیازهای اطلاعاتی آنان دارد و ۷۵٪ از آنان پیشنهاد آرشیویست‌ها را در استفاده از یک برنامه خاص در کمک به برنامه‌سازان مؤثر دانسته‌اند. از نگاه برنامه‌سازان، غنی بودن منابع آرشیوی این مرکز در تأمین پشتیبانی و کاهش زمان و هزینه تولید برنامه‌ها نقشی چشمگیر و غنی ساختن آرشیوها نیز از اهمیت زیادی دارد. آرشیوها می‌توانند با گردآوری و ذخیره منابع و با دیجیتال نمودن آنها، امکان سرعت دسترسی بیشتری را برای برنامه‌سازان فراهم آورده و با افزایش منابع مورد نیاز، گام‌های مؤثری را در تأمین نیازهای اطلاعاتی برنامه‌سازان بردارند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد از دیدگاه برنامه‌سازان، آرشیو شنیداری نقش بسیار زیادی در پشتیبانی از فرایند تولید برنامه‌های رادیویی دارد و بر

فایق آیند.

پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال.

بیرانوند، علی (۱۳۸۴). تأثیر اجرای برنامه آموزش استفاده از کتابخانه بر توانایی استفاده از کتابخانه توسط دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد. گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی. دانشگاه شهید چمران اهواز.

حسن پور، طلعت و نوروزی چاکلی، عبدالرضا (۱۳۹۰). عوامل مؤثر بر پذیرش نظام آرشیو دیجیتالی صدا توسط برنامه سازان صدای جمهوری اسلامی ایران در منطقه شمال غرب کشور، براساس مدل پذیرش فناوری دیویس. فصلنامه دانش‌شناسی. ۱۳: ۱۳-۲۴.

راستگو، آزاده (۱۳۹۱). ارائه الگوی بومی سازی فراداده برای سازماندهی آرشیو جمهوری اسلامی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد. کتابداری و اطلاع‌رسانی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال.

کاوه، گیتی (۱۳۷۹). طراحی و سازماندهی منابع موجود در آرشیو صدا سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد، واحد تهران شمال. گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی.

کریمی، محمدرضا (۱۳۹۰). آرشیوهای چند رسانه‌ای رقمی، پویایی و همگامی با پیشرفت‌های جهانی برو دکست. نشریه موج. معاونت فناوری و رسانه صدا و سیما، ۵۳.

پیشنهاد‌های تحقیق

با توجه به یافته‌های به دست آمده پیشنهاد می‌گردد:

آرشیو دیجیتال باید به برگزاری کارگاه‌هایی جهت آشنایی مراجعان آرشیو، برنامه‌سازان (تهیه‌کننده، سردبیر، تهیه‌سردبیر و دیگر عوامل برنامه‌ساز) و چگونگی استفاده از نرم‌افزار آرشیوی و نحوه جستجو و بازیابی اطلاعات دیجیتالی از طریق آن و چگونگی استفاده از آن اقدام به برگزاری کارگاه‌های آموزشی در جهت استفاده راهکارهای جستجو منابع دیجیتالی بپردازد.

تدوین خط مشی منظم آرشیو برای استفاده بهینه از آرشیو دیجیتال با حضور آرشیویست‌های مجرب و برنامه‌سازان متخصص.

منابع

احمدی زاویه و علی، رضایی شریف‌آبادی، سعید و زارعی، هاجر (۱۳۹۲). فصلنامه گنجینه اسناد. ۹۲: ۱۱۴-۱۲۵.

بازری، زهرا و سروی مقصری، سمیرا (۱۳۸۸). بررسی میزان استفاده خبرنگاران موسسه مطبوعاتی کیهان. فصلنامه گنجینه اسناد، ۷۳: ۸۱-۹۴.

یزدی، باقر (۱۳۸۳). بررسی قابلیت نرم‌افزارهای کتابخانه‌های فارسی در ذخیره و بازیابی اطلاعات مواد دیداری شنیداری.

Greifeneder, E. , Larsen, B. , Larsen, B. , Lund, H. , & Skov, M. (2014). The least common denominator does not satisfy user's needs: metadata schemes for digital audio archives. In Conference Proceeding World Library and Information Congress: IFLA General Conference and Assembly. Lyon 2014

Huurink, B. , Hollink, L. , van den Heuvel, W. and Rijke, M. de (2010) , Search behavior of media professionals at an audiovisual archive: A transaction log analysis, *Journal of the*

American Society for Information Science and technology, 61 (6): 1180-1197.

Petrelli, Danial, Auld, Daniel (2008). An examination of automatic video retrieval technology on access to the contents of an historical video archive. *Program: electronic library and information systems*, 42: 115-136.

Wright, Richard (2004). *Digital preservation of audio, video and film*. *Vine*, 34: 71-76.